

EUROPEAN ANTIBULLYING NETWORK: A POLICY PAPER

Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο κατά του Σχολικού Εκφοβισμού (European Antibullying Network - EAN) ιδρύθηκε το 2014 και αποτελείται από 22 μέλη (κοινωνία των πολιτών, οργανώσεις, δημόσιους φορείς και σχολεία) από 15 ευρωπαϊκές χώρες, ενεργά και με δέσμευση για την καταπολέμηση του σχολικού εκφοβισμού και του διαδικτυακού εκφοβισμού.

1. Το θέμα

Οι ορισμοί του εκφοβισμού έχουν αποτελέσει αντικείμενο ακαδημαϊκού διαλόγου, αλλά όλοι οι ορισμοί περιέχουν μια σειρά από κοινά χαρακτηριστικά:

- σωματική, ψυχολογική ή /και λεκτική προσβολή ή επιθετικότητα,
- που έχει ως βάση μια ανισορροπία «ισχύος» μεταξύ του παιδιού που εκφοβίζει και του παιδιού που εκφοβίζεται, πραγματική ή αντιληπτή ως τέτοια,
- που προκαλείται κατά επανάληψη, και
- με πρόθεση να βλάψει ή /και να φοβίσει το παιδί που εκφοβίζεται.

Ο εκφοβισμός είναι μια σύνθετη έννοια και παίρνει διάφορες μορφές, όπως η σωματική βία, η λεκτική πρόκληση και η επιθετικότητα. Γενικά, ο εκφοβισμός με χρήση σωματικής βίας φαίνεται να είναι σχετικά μειωμένος, σε αντίθεση με τον συναισθηματικό εκφοβισμό. Τις τελευταίες δύο δεκαετίες, ο ηλεκτρονικός εκφοβισμός (Cyberbullying) έχει αναδειχθεί ως φαινόμενο και έχει λάβει ανησυχητικές διαστάσεις, ως άμεση συνέπεια των ταχύτατων εξελίξεων στον χώρο της τεχνολογίας και του μάρκετινγκ στον ψηφιακό κόσμο, που μεταξύ άλλων επέφερε και απεριόριστη πρόσβαση των παιδιών στις ψηφιακές πλατφόρμες επικοινωνίας. Μια πρόσθετη πρόκληση είναι ότι το cyberbullying είναι ακόμη πιο δύσκολο να εντοπιστεί σε σύγκριση με τις κλασικές μορφές εκφοβισμού και παράλληλα εισβάλλει πιο επιθετικά στη ζωή του παιδιού που εκφοβίζεται, καθώς μπορεί να είναι συνεχιζόμενο και ικανό να φθάνει σε ένα τεράστιο εύρος κοινού με πολύ μεγάλη ταχύτητα.

Έχει δημιουργηθεί μία τάση για τη διεύρυνση της έννοιας του εκφοβισμού από την ατομική και μικρή ομαδική του διάσταση, ώστε να συμπεριλάβει το φύλο, τις πολιτισμικές και πολιτικές διαφορές ως κινητήρια δύναμη για μεγάλη ομαδική σωματική, λεκτική ή σχεσιακή επιθετικότητα, όπως είναι ο αποκλεισμός ή/ και η συκοφαντία. Ωστόσο, αυτή η διεύρυνση θεωρείται προβληματική από ορισμένους ερευνητές.

Είναι μία μεγάλη συζήτηση που έχει δημιουργηθεί στον πολιτικό κόσμο, ως προς το κατά πόσο ο εκφοβισμός πρέπει να θεωρείται ως μία έκφραση βίας ή ως ένα αυτόνομο φαινόμενο, που απαιτεί ξεχωριστές πολιτικές και διαφορετική προσέγγιση από τους πολίτες. Το EAN υιοθετεί τη δεύτερη προσέγγιση, δηλ. ότι πρέπει να εξετάζεται ως διακριτό φαινόμενο, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτεροτήτων και της ανάγκης για ειδικά μέτρα πρόληψης.

Όποια και αν είναι η απάντηση που μπορεί να αξίζουν και να λάβουν αυτές οι διαμάχες ως προς τους ορισμούς, οι φορείς της κοινωνίας και οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να επιτρέπουν να αποσπάται η προσοχή τους από την ιδιαίτερα ενοχλητική πραγματικότητα ότι ο εκφοβισμός έχει εξελιχθεί σε ένα ιδιαίτερα σημαντικό δημόσιο ζήτημα, που απαιτεί επείγουσα, ολοκληρωμένη και ενιαία αντιμετώπιση από την κοινωνία των πολιτών, τους δημόσιους φορείς και τους φορείς χάραξης πολιτικής. Διότι, αν και η ευαισθητοποίηση και η ετοιμότητα για την καταπολέμηση του εκφοβισμού έχει αυξηθεί σημαντικά, πολλά παιδιά εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν το φαινόμενο με συχνά μακροχρόνιες καταστροφικές επιπτώσεις στη σωματική ή/ και ψυχική τους υγεία και ακεραιότητα.

2. Οι συνέπειες

* σε όλους τους άμεσα ή έμμεσα εμπλεκόμενους: παιδιά που εκφοβίζονται, παιδιά που εκφοβίζουν και τους παρατηρητές τους.

Στην ουσία, όλοι οι εμπλεκόμενοι σε μία συνθήκη εκφοβισμού, τόσο τα παιδιά που εκφοβίζονται και τα παιδιά που εκφοβίζουν, όσο και οι παρευρισκόμενοι συνειδητοί ή εν αγνοία τους μάρτυρες καταστάσεων εκφοβισμού, επίσης υφίστανται σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις στη ζωή τους ως ενήλικες.

Τα **παιδιά θύματα εκφοβισμού** εγκλωβίζονται σε μία αρνητική δίνη που περιλαμβάνει ως ανιχνεύσιμες συνέπειες τη χαμηλότερη αυτοεκτίμηση, το άγχος, την κατάθλιψη, ψυχοσωματικές ενοχλήσεις και μειούμενες ακαδημαϊκές επιδόσεις. Ο εκφοβισμός μπορεί επίσης να οδηγήσει σε ακραίες καταστάσεις αυτοκτονικού ιδεασμού και αυτοκτονίες παιδιών. Το φαινόμενο είναι επιστημονικά γνωστό ως *bullycide* (αυτοκτονία ως αποτέλεσμα εκφοβισμού).

Τα **παιδιά που ασκούν εκφοβισμό** επίσης υφίστανται αρνητικές επιπτώσεις από τη συμπεριφορά που τα ίδια επιδεικνύουν και είναι βέβαιο ότι επιβαρύνονται με το συναίσθημα της ενοχής σε όλη τους τη ζωή, στην περίπτωση που οι ενέργειές τους ενδεχομένως οδηγήσουν σε δραματικές και μη αναστρέψιμες συνέπειες για το παιδί που εκφοβίζεται. Οι μακροπρόθεσμες επιπτώσεις για τα παιδιά που εκφοβίζουν, συχνά στην ενήλικη ζωή οδηγούν σε αντικοινωνική συμπεριφορά ή μειωμένη ικανότητα συναισθηματικής σύνδεσης, ενδοοικογενειακή βία, κατάχρηση ουσιών και παραβατικότητα, όλα σε ένα μεγάλο βαθμό, με αποτέλεσμα ασαφείς αξίες και κανόνες συμπεριφοράς, τα οποία πιθανότατα επίσης έχουν ρίζα στην παιδική ηλικία με βιώματα επιθετικής συμπεριφοράς που βίωσαν και τα ίδια ως θύματα εκφοβισμού. Νοείται ότι τα πιο πάνω δεν αποτελούν επιπτώσεις του εκφοβισμού και μόνον, αλλά επιπτώσεις της επικάλυψης του εκφοβισμού με άλλα προβλήματα που πιθανόν να αντιμετωπίζουν τα παιδιά που εκφοβίζουν.

Ως προς τους παρατηρητές που απλά παρακολουθούν μία τέτοια κατάσταση, μπορεί κανείς εύκολα να φανταστεί τα συναισθήματα ενοχής τα οποία αναπτύσσουν και καλούνται να διαχειριστούν σε όλη τους τη ζωή, τόσο ως ενήλικες, όσο και ως παιδιά που γίνονται μάρτυρες μίας κατάστασης εκφοβισμού χωρίς να παρέμβουν, μιας κατάστασης που μπορεί να ξεφύγει από τον έλεγχο και να λάβει μια δραματική τροπή. Υπάρχει επίσης ο κίνδυνος η συνεχής έκθεση σε περιστατικά εκφοβισμού, να οδηγήσει τους παρατηρητές σε μια αίσθηση κανονικοποίησης του φαινομένου, άρα και σε ανάπτυξη απάθειας.

* ...ΠΑΝΤΟΥ ΚΑΙ ΣΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ.

Το διογκούμενο φαινόμενο του εκφοβισμού έχει επιπτώσεις όχι μόνον σε άτομα, αλλά σε ολόκληρες κοινωνίες, πέρα από τα παιδιά που άμεσα εμπλέκονται σε περιστατικά εκφοβισμού ή παιδιά που άμεσα εκφοβίζονται. Είναι σημαντικό να συνειδητοποιήσουμε ότι ο εκφοβισμός είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο που παίρνει ολοένα μεγαλύτερες διαστάσεις λόγω της ταχείας ανάπτυξης του εκφοβισμού στο διαδίκτυο και του εκφοβισμού στις σχέσεις εν γένει. Καμία κοινωνία δεν είναι απαλλαγμένη από αυτό το πρόβλημα, ανεξάρτητα από το

πόσο καλά αναπτύσσεται το σύστημα κοινωνικής φροντίδας και αλληλεγγύης της, ανεξάρτητα από την επίδραση που μπορεί να έχουν η θρησκεία και οι πολιτιστικές αξίες στην καθημερινή ζωή, ανεξάρτητα από τις αρχές στις οποίες βασίζεται το εκπαιδευτικό μοντέλο.

Αυτό το δεδομένο καθαυτό παρέχει από μόνο του επαρκείς λόγους για την ανάπτυξη διασυννοριακής συνεργασίας και τη δικτύωση μεταξύ φορέων, δημόσιων και άλλων, με την ανταλλαγή ορθών πρακτικών και τη θέσπιση κοινών στρατηγικών για την καταπολέμηση του φαινομένου. Αυτή η καθολικότητα αποτελεί το "raison d'être" (τον ίδιο τον λόγο ύπαρξης) μιας κοινής ευρωπαϊκής προσέγγισης, όπως ενσωματώνεται στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο κατά του Εκφοβισμού (EAN – European Antibullying Network).

3. Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο κατά του Σχολικού Εκφοβισμού (EAN)

Ένα Πλαίσιο Δράσης

Το πεδίο δράσης του Ευρωπαϊκού Δικτύου κατά του Σχολικού Εκφοβισμού οργανώνεται γύρω από τέσσερις άξονες:

α. Δημιουργία υποδομών: εμπλουτισμό των δυνατοτήτων των μελών του EAN και άλλων σημαντικών οργανώσεων που δεν είναι απαραίτητα μέλη του Δικτύου, με στόχο την πρόληψη του φαινομένου.

β. Ανάπτυξη μεθόδων: παρακίνηση και ενδυνάμωση των νέων, των ενηλίκων και των θεσμών για την πρόληψη και την αντιμετώπιση του εκφοβισμού.

γ. Ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης: διάχυση γνώσης για τη συνειδητοποίηση της ανάγκης καταπολέμησης του εκφοβισμού ως *ειδικής μορφής βίας* και γνωστοποίηση των δυνατοτήτων που παρέχονται για την επίτευξη του στόχου, μεταξύ άλλων και μέσω της ανάπτυξης και προώθησης μιας **διαδικασίας πιστοποίησης** των πολιτικών που υιοθετούν τα σχολεία κατά του εκφοβισμού.

δ. Συνηγορία: παρακολούθηση εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών σχετικών με τον εκφοβισμό με στόχο την τόνωση και την προάσπιση στρατηγικών υψηλότερου αντίκτυπου.

4. Η πρόσκληση του EAN για Υπεύθυνη Ηγεσία σε όλα τα επίπεδα

Εντός του προαναφερθέντος πλαισίου της Αποστολής του, το EAN καλεί:

α. Τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής σε Ευρωπαϊκό, εθνικό ή επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης, να εφαρμόσουν τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας για να καθορίσουν σαφή και συγκεκριμένη νομοθεσία κατά του εκφοβισμού, η οποία μεταξύ άλλων,

- θα εξαρτά τη δημόσια χρηματοπιστωτική στήριξη - όπου ενδείκνυται - από την τήρηση επαρκούς νομοθετικού πλαισίου κατά του εκφοβισμού και την υιοθέτηση σχετικών κωδίκων δεοντολογίας,
- θα δημιουργεί ένα νομικό πλαίσιο που θα καθιστά εφικτή την απόδοση ευθυνών για πράξεις εκφοβισμού, προχωρώντας πέρα από γενικόλογες αναφορές στην παρενόχληση και τη διάκριση, με βάση τη φυλή, το φύλο, τη θρησκεία, την εθνική καταγωγή, την αναπηρία και άλλα χαρακτηριστικά της ταυτότητας, και που θα προβλέπει ρυθμίσεις για τους θύτες και άλλους έμμεσα εμπλεκόμενους,
- θα εξασφαλίζει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο απονομής δικαιοσύνης, το οποίο θα επικεντρώνεται ειδικά στην προστασία των θυμάτων εκφοβισμού και στην ευαισθητοποίηση και εξιλέωση των θυτών,
- θα θεσπίζει διαδικασίες παραπομπής που θα ενισχύουν την ομαλή συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαχείριση περιπτώσεων εκφοβισμού ή/ και στην παροχή βοήθειας στα θύματα.

β. Όσους διαχειρίζονται περιπτώσεις και φορείς στους τομείς της εκπαίδευσης, της υγειονομικής περίθαλψης, της φροντίδας, της ψηφιακής ασφάλειας, της επιβολής του νόμου, της κοινής ζωής της κοινότητας και όλων των άλλων σχετικών τομέων δραστηριοποίησης, ο καθένας στο αντίστοιχο επίπεδο αρμοδιότητάς του, να αναλάβει την πρωτοβουλία για διεξαγωγή δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης και εκπαιδευτικών συνεδριών, με στόχο να δημιουργηθούν ικανότητες πρόληψης και έγκαιρου εντοπισμού καταστάσεων που ελλοχεύουν κινδύνους, καθώς και αποτελεσματικού χειρισμού περιστατικών εκφοβισμού. Το εκπαιδευτικό έργο της ευαισθητοποίησης δεν θα πρέπει να περιορίζεται στις προφανείς κατηγορίες των γονέων και του διδακτικού προσωπικού: το προσωπικό και οι εθελοντές σε ενώσεις νέων, αθλητικούς συλλόγους και σε άλλες

οργανωμένες δομές της κοινωνίας, πρέπει να αντιληφθούν την εκπαιδευτική τους ευθύνη για την καταπολέμηση του εκφοβισμού και να αναλάβουν δράση.

γ. Τα σχολικά δίκτυα και τις εκπαιδευτικές μονάδες

- να αναπτύξουν πολιτικές κατά του εκφοβισμού με τη μορφή μακροπρόθεσμων και βιώσιμων προγραμμάτων πρόληψης που βασίζονται σε μια συνολική προσέγγιση της διευρυμένης σχολικής κοινότητας, με τη συμμετοχή όχι μόνο μαθητών και μαθητριών και εκπαιδευτικού προσωπικού, αλλά και γονέων και κηδεμόνων, οι οποίοι αποδεδειγμένα αποτελούν καθοριστικό παράγοντα επιτυχίας,
- σε αυτό το πνεύμα μιας "ολιστικής προσέγγισης του σχολείου", να υποδεχθούν με θέρμη την έννοια της πιστοποίησης των σχολείων, στη βάση της αξιολόγησης και της αποτελεσματικής εφαρμογής ενός κώδικα δεοντολογίας για την εξάλειψη του εκφοβισμού από το σχολικό περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένου του ηλεκτρονικού εκφοβισμού μεταξύ των μαθητών και μαθητριών όταν βρίσκονται εκτός των σχολικών εγκαταστάσεων.

5. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα στην Ευρώπη.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης και η Ευρωπαϊκή Ένωση μοιράζονται ένα Όραμα στο οποίο η ειρήνη, η επίλυση των συγκρούσεων, η δημοκρατία και η ισότητα κατέχουν κεντρική θέση. Και τα δύο όργανα έχουν διαμορφώσει κοινωνικές και νομικές στρατηγικές με σεβασμό στις αξίες τους. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπάρχει ένας σημαντικός προϋπολογισμός για προγράμματα κατά του εκφοβισμού, τα οποία θα αυξηθούν μόνο με την επέκταση του προγράμματος Erasmus+. Ωστόσο, πρέπει να επισημανθούν ορισμένα σημεία της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής που επιδέχονται βελτίωση.

* Το Συμβούλιο της Ευρώπης και η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έχουν αρμοδιότητα στον εκπαιδευτικό τομέα. Η αρχή της επικουρικότητας περιορίζει το πεδίο εφαρμογής της, καθώς το περιεχόμενο της εκπαίδευσης θεωρείται εθνική ή τοπική αρμοδιότητα. Ωστόσο, η ασφάλεια στα σχολεία αποτελεί επίσης μέρος του εκπαιδευτικού συστήματος, παρόλο που έχει ελάχιστη σχέση με το περιεχόμενο της εκπαίδευσης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα μπορούσε να είναι πιο δραστήρια σε αυτό το σημείο, αξιοποιώντας τους πολυάριθμους κανονισμούς ασφαλείας της.

* Στον τομέα της χρηματοδότησης, συνήθως εστιάζει στην ανταλλαγή καλών πρακτικών. Ενώ αυτό είναι χρήσιμο, εγείρει το ερώτημα ποιες καλές πρακτικές είναι βέλτιστες πρακτικές και για ποιο λόγο. Ορισμένα έργα και πρωτοβουλίες όπως το NESET-reviews παρέχουν μια μετα-ανάλυση που βοηθά να αποκτήσουμε μια γενική εικόνα. Αλλά φαίνεται ότι τέτοιοι οδηγοί για καλύτερο αντίκτυπο δεν γίνονται ακόμη ευρύτερα γνωστοί ώστε να μπορέσουν να καθοδηγήσουν νέες πολιτικές σε εθνικό ή ευρωπαϊκό επίπεδο.

* Το ποσοστό των χρηματοδοτούμενων ευρωπαϊκών προγραμμάτων που αφορούν τον εκφοβισμό είναι εκτεταμένο. Είναι τόσο υψηλό που ξεπερνά το (δεν εμπίπτει στο) πεδίο εφαρμογής του ABC-project για να τα αναθεωρήσει σωστά. Αυτό εγείρει το ερώτημα εάν υπάρχει εξέλιξη σε αυτά τα έργα ή αν επαναλαμβάνονται μεταξύ τους.

Πιο συγκεκριμένα, το EAN απευθύνει τις εξής προτάσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση:

1. να επανεξετάσει τα χρηματοδοτούμενα έργα που έχουν ως κύριο αντικείμενο ή περιλαμβάνουν το φαινόμενο του εκφοβισμού. Το αποτέλεσμα μιας τέτοιας αναθεώρησης θα πρέπει να εστιάζει στην προώθηση μελλοντικών ενεργειών κατά του εκφοβισμού που δεν θα εξαντλούνται στην ανταλλαγή υποκειμενικών καλών πρακτικών, αλλά θα αναπτύσσονται με στόχο τη διαμόρφωση ενός συγκεκριμένου συστηματικού αναπτυξιακού προγράμματος για την καταπολέμηση του εκφοβισμού στην Ευρώπη.
2. να διερευνήσει τις δυνατότητες για κατευθυντήριες γραμμές σε ευρωπαϊκό επίπεδο, οι οποίες συμφωνήθηκαν από τα κράτη μέλη, για την κοινωνική ασφάλεια και την ένταξη στα σχολεία, ενισχύοντας τις στρατηγικές για την καταπολέμηση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, της βίας λόγω φύλου και του κοινωνικού αποκλεισμού.
3. να δημιουργήσει μία ευρωπαϊκή εκστρατεία μεγάλης διάρκειας για την τόνωση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τον εκφοβισμό και τους διαρθρωτικούς τρόπους καταπολέμησής του. Η επιλογή μιας «Ευρωπαϊκής Ημέρας κατά του Σχολικού Εκφοβισμού» θα μπορούσε να αποτελέσει σημείο εστίασης σε μια τέτοια ετήσια εκστρατεία και απολογιστικά να αναδείξει την όποια δυναμική παρακίνησης μπορεί να διαθέτει.
4. Μέρος μιας τέτοιας εκστρατείας θα μπορούσε να είναι η ανάπτυξη ενός γραφείου διαχείρισης/ εκκαθάρισης έργων και μεθόδων. Η ΕΕ και το EAN θα μπορούσαν να συνεργαστούν σε αυτή την κατεύθυνση, και να δραστηριοποιήσουν και άλλους

οργανισμούς που εργάζονται ήδη σε μια παρόμοια παγκόσμια βάση δεδομένων, για παράδειγμα στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Φόρουμ κατά του Σχολικού Εκφοβισμού.

5. Μια ευρωπαϊκή εκστρατεία θα πρέπει επίσης να συμπεριλάβει έναν Ευρωπαϊκό «Χάρτη» των εθνικών πολιτικών κατά του εκφοβισμού και των συναφών βέλτιστων πρακτικών και να καθιερώσει έναν μηχανισμό αξιολόγησης των χωρών για την ενίσχυση του εθνικού διαλόγου και την ανάπτυξη της συνεργασίας με στόχο τη στήριξη αυτών των πολιτικών. Σε αυτή την προσπάθεια, η ΕΕ και το EAN θα μπορούσαν να συνεργαστούν με Οργανισμούς που έχουν ήδη αναπτύξει δράση σε αυτό το είδος χαρτογράφησης.
6. Η ΕΕ θα πρέπει να εξετάσει το ενδεχόμενο να αναπτύξει μια ενιαία συνεκτική άποψη σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης της ρητορικής μίσους και του αποκλεισμού. Η απουσία ποινικοποίησης της ρητορικής μίσους και του συστηματικού κοινωνικού αποκλεισμού των κοινωνικών ομάδων, θα πρέπει να αναγνωριστεί ως σοβαρή απειλή κατά της οργανωμένης αντιμετώπισης του εκφοβισμού, κατά των προσπαθειών εξάλειψης της βίας και γενικότερα κατά των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της Δημοκρατίας.

6. Η Συνεισφορά του EAN

Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο κατά του Σχολικού Εκφοβισμού και οι οργανώσεις-μέλη του έχουν πλήρη επίγνωση της τεράστιας πρόκλησης που συνεπάγεται η ευρεία έκκληση για δράση, όπως περιγράφεται παραπάνω.

Το EAN έχει εντάξει μέλη από ολόκληρη την ευρωπαϊκή ήπειρο και κατά συνέπεια συγκεντρώνει προσεγγίσεις και στρατηγικές κατά του εκφοβισμού που έχουν σχεδιαστεί σε αρμονία με τις και με σεβασμό στις επιμέρους τοπικές κοινωνικές και πολιτιστικές συνθήκες. Το EAN θεωρεί ότι αυτό αποτελεί πολύτιμο περιουσιακό του στοιχείο ενόψει της συνεργασίας με θεσμούς, δημόσιους και μη κυβερνητικούς, για την επίτευξη στόχων υπεύθυνης ηγεσίας, όπως αναλυτικά περιγράφεται.

Πιο συγκεκριμένα, αλλά όχι αποκλειστικά, το EAN σηματοδοτεί την ενεργό συμμετοχή του ίδιου και των μελών του στο πρόγραμμα της υποστηριζόμενης από την ΕΕ πιστοποίησης

κατά του εκφοβισμού (ABC), με στόχο την ανάπτυξη μιας **διαδικασίας πιστοποίησης για την υποστήριξη των σχολείων στην επίτευξη μιας αποτελεσματικής πολιτικής κατά του σχολικού εκφοβισμού, η οποία θα αναδεικνύει το ρόλο του σχολείου ως κύριου αρμόδιου για τη λήψη μέτρων αντιμετώπισης του εκφοβισμού**: τα ίδια τα σχολεία πρέπει να υλοποιήσουν τις συγκεκριμένες και κατάλληλες πολιτικές επιλογές.

Η διαδικασία πιστοποίησης περιλαμβάνει επίσης την **Αυτό-αξιολόγηση** από το σχολείο και τον εξωτερικό έλεγχο και τελικά οδηγεί στην απονομή ενός σήματος. Το EAN θεωρεί ότι αυτή η διαδικασία, ABC, είναι βέβαιο ότι θα παράσχει έναν συγκεκριμένο και πρακτικό τρόπο για την επίτευξη του στόχου της πιστοποίησης στο πνεύμα της συνιστώμενης προσέγγισης της **«Ολιστικής Προσέγγισης του Σχολείου»**.